

ליקוטי מוהר"ן בפרשה - 222

ויקרא - ה'תשפ"ה / מאת הרה"ג אליהו עטיה שליט"א

לקבלת השיעור במייל:
6537488@gmail.com

חיי מוהר"ן צ' קרח - פורים ופסח

ויקרא - א' זעירא, התורה היא סתומה וגלויה / ע"י אמונה מגלים סודות התורה / בהתבוננות באותיות התורה יראה חידושי תורה חדשים / בגלל המרחק בין / נשמה לגוף - אינו מרגיש את ההשגות / דרי מעלה ודרי מטה - 'איה' ו'מלא' / עם הארץ בטוח שהוא יודע את הכל / צריך לקרב את הקטנים, ולהרחיק מעט את הגדולים / לשתף ולחבר את הסתום עם הגלוי / כיצד הסדר הסתום קודם לגלוי או להיפך / חייבים לתת לאדם לטעום מסודות התורה כדי שיבקשם / "הוא ינהגנו עלמות" - כהנהגת עלם צעיר / בעיית הדור - עודף פינוק / העבודה של ספירת העומר ושבעות / מה שאתה משיג על ידי עבודתך - הוא גבוה יותר / צריך להיות 'בעל נפש' - ביאור / כשתהיה בעל נפש אתה תשתוקק מעצמך להמשך העבודה / כיצד סדר העבודה להיות 'בעל נפש' / לא להיות 'נבל ברשות התורה' / מזונא דגופא ומזונא דנשמתא / זה לא אסור, זה עצה טובה / התשובה ליצר הרע - ה'תענוג רוחני גדול יותר' / איך סיגוף יכול להיות יקר יותר מכל תענוג שבעולם / שלב המעבר בין מההפסקות שמזמין היצר הרע / אין כאן הוראה מה לעשות! / 'בְּקִטְנֹת וּבְהֶעֱלֵם' / סוד תיקון קרח היה סתום ונעלם בעולמות העליונים / רמז פורים - קרח / פורים הוא ההתחלה והדרך לפסח / פורים הוא סתום, ופסח הוא גלוי / פסח גימטריא נחמן - ולכן 'נתגלה לי הענין' / בוא ותראה את בלוי קרח / מבח התשובה של הרשעים בראש חודש הגיהנם שובת / הגיהנם הוא לא עונש - הוא ניקוין וכביסה / הרשע גם כשיהיה בגן עדן הוא לא ינהג שם / ילד לא נהנה מיין / הרשעים סובלים בגן עדן / גם בגיהנם כל זמן שיש לרשע קליפות הוא חוטא / ע"י כח מדרכי ואסתר עשה רבינו תיקון חלקי לקרח בפורים / חילוף אי"ק בכ"ר - 'מספר קטן' / האיסור בגילוי סודות התורה / דין קרחת וגבחת / קצת גימטריאות / הגאולה העתידה בספירת ה'נצח' / תקון הגמור לקרח ב'נצח' / כל תיקון צריך להיות מתוקן מהשורש / תקון ירבעם בן נבט לצורך שמיח בן יוסף שמזדעזע / שמואל משך את שאול ואת דוד / אבלות שמואל על שאול, וזו סיבת פטירתו / למה לא נמשח דוד למלך מיד שהוא משבט יהודה / טעם תפילת שמואל על שאול / שמואל לוקח על עצמו את אחריות מעשה ידיו בגלל קרח / הגאולה העתידה מתחילה מפורים / הכל תלוי בתיקון קרח, שבוה נתקן גם שמואל / פסח - נחמן - נצח /

השיעור לרפואה שלימה של שרון בן נעימה נעמי יאל נא רפא נא לוי ולעילוי נשמת אולגה (חולה) בת סימי ומאיר זכרונה לברכה

ויקרא - א' זעירא, התורה היא סתומה וגלויה

א. פרשת ויקרא מתחילה בפסוק "ויקרא אל משה", והוא של תיבת זיקרא' היא קטנה, ונאמרו אין סוף פירושים - ושבעים פנים לתורה בסוד הגדול הזה. וננסה לרמוז עוד סוד אחד בענין זה, והוא על פי דברי הזוהר הקדוש (ח"ג דף ע"א): 'אורייתא שְׁמָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, סְתוּם וְגִלְיָא, כי אות 'אלף' מרמזת על לימוד, ורומז שהלימוד שאנחנו משיגים מהתורה הוא זעיר וקטן, כמו דבר סתום שאין אתה משיג ומגלה ממנו רק מעט. ועל ענין זה ייסוב השיעור היום.

בעז"ה נלמד את אות צ' בחיי מוהר"ן שהיא מדברת על פורים, ונבין שהיא מדברת גם על פסח. רבינו אומר: "בפורים נודע לי נפלאות. נראה שהיה זה בפורים שנת תק"ע, ורבינו סיפר זאת בשושן פורים. עֲנָה רַבְּנוּ זְכַרְנוּ לְבִרְכָה וְאָמַר" - רבינו מספר על הפורים הזה שבאותו פורים נודע לו נפלאות, וְאָמַר: 'אורייתא שְׁמָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, סְתוּם וְגִלְיָא' - כלומר ה' של ה' יתברך הוא נעלם בתורה, ידוע בזוהר פרשת משפטים (ח"ב דף קכ"ד) וגם ככה מביא הרמב"ן בהקדמתו 'שהתורה כולה היא שמותיו של הקדוש ברוך הוא' - התורה היא השמות של הקדוש ברוך הוא - רק שזה סתום ונעלם בתורה. אבל יש איזה אפשרות לגלות את זה, כלומר גם הדברים הסתומים והנעלמים כמו שמותיו של הקדוש ברוך הוא - איפה הם נרמזים בתורה הקדושה, גם זה מתגלה למי שעושה את מה שצריך כדי שיתגלה הדבר.

ע"י אמונה מגלים סודות התורה

ב. ומה צריך לעשות כדי שיתגלה לו סודות כאלו בתורה? מבואר בליקוטי מוהר"ן תורה ס"ב אות ה' שצריך בשביל זה 'אמונה'. אחד

הסודות שרבינו גילה לנו, שזוכים להשיג השגות על ידי אמונה חזקה בהשגה בעצמה - שאז מגלים לך אותה. והביאור בזה, הנשמה של האדם היא משיגה תמיד השגות נפלאות וגבוהות, היא רואה בתורה דברים נוראים.

בהתבוננות באותיות התורה יראה חידושי תורה חדשים

ג. רבינו אומר בליקוטי מוהר"ן תורה רפ"א, וז"ל: אִפְלוּ אָדָם פְּשׁוּט אִם יֵשֵׁב עֵצְמוֹ עַל הַסֵּפֶר וְיִסְתַּכֵּל עַל אוֹתוֹת הַתּוֹרָה, יְכוּל לְרְאוֹת תְּדוּשׁוֹת וְנִפְלְאוֹת. הֵינּוּ שְׁעַל יְדֵי הַסֵּתַפְלוּתוֹ הֵיטֵב הֵיטֵב עַל אוֹתוֹת הַתּוֹרָה - יִתְחַלּוּ הָאוֹתוֹת לְהַאִיר וּלְהַצְטַרֵף, בְּבַחֲנֵי אוֹתוֹת בּוֹלְטוֹת וּמְצַטְרְפוֹת, שְׁאֵמְרוּ רְבוּתֵנוּ וְזָרוּנֵם לְבִרְכָה (יו"מא ע"ג), וְאִזִּי יִרְאֶה נִפְלְאוֹת צְרוּפִים תְּדוּשִׁים, עַכ"ל. וקל וחומר לאדם גדול שהוא זוכה שמאיר לו האור הגנוז שבתורה בצורה נפלאה.

בגלל המרחק בין הנשמה לגוף - אינו מרגיש את ההשגות

ד. רק מכיון שיש מרחק בין הנשמה לגוף, אינו מרגיש את ההשגות האלו. רבינו אומר בתורה כ"ב, שלא כל ההשגות שמשיגה הנשמה, היא יכולה להודיע לגוף. ואחד הדברים שמפריעים מאוד מאוד לגוף להשיג איזה שהיא השגה, זה החיסרון האמונה, כלומר שאני בעצמי לא מאמין בהשגות הנפלאות האלה. אבל כשיש לאדם אמונה פשוטה וברורה שכל התורה היא שמות קודש, שכל התורה היא סודות, ושכל פסוק ופסוק יכול להאיר לי בו דברים נפלאים, בזה אני מקלף מהגוף את הקליפה שחוסמת לקבל את האור מהנשמה.

דרי מעלה ודרי מטה - 'איה' ו'מלא'

ה. וזה הפירוש 'אורייתא שְׁמָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, סְתוּם וְגִלְיָא' - 'סתום' זה מה שנעלם בתורה, אבל מצד שני 'גליא' - למי שהוא מאמין מאוד שיש בדבר הזה סודות. אני אגיד עוד עומק עוד הרבה יותר עמוק רבינו אומר בליקוטי מוהר"ן (תניינא תורה ד' אות ו' ז'): שיש בחינה של 'דרי מעלה' ויש של 'דרי מטה', ורבינו מסביר שם דבר שהוא בעיקרון הפוך על הפוך, ואומר שדווקא הצדיק שהוא בבחינת 'דרי מעלה' אצלו הכל סתום בבחינת 'מה חזית מה פשפשת' (וזה בהקדמה דף א'): - כלומר, 'מה ראית מה השגת?' שום דבר! ואתה שואל 'איה מקום כבודו'. לעומת זאת מי שנמצא למטה, הוא בבחינה של (ישעיה ג') 'מלא כל הארץ כבודו', בכל מקום כבודו של הקדוש ברוך הוא מאיר.

עם הארץ בטוח שהוא יודע את הכל

ו. ולכאורה מה הביאור של הדברים האלה, שזה לכאורה היפך השכל. ונקרב את זה מעט לשכל - אע"פ שאין זה הביאור כאן, עם הארץ הוא בטוח שהוא יודע את הכל, הוא בטוח שהוא יודע את הכל ההלכות ולא צריך ללמוד כלום. אולם תלמיד חכם יודע כמה הוא לא יודע, באיזה בחינה של 'תכלית הידיעה שלא נדע'. אכן כאן אין זה הביאור, כי כאן באמת הכוונה ש'דרי מטה' משיגים את בחינת 'מלא כל הארץ כבודו', ואילו דרי מעלה הם שואלים 'איה מקום כבודו'.

צריך לקרב את הקטנים, ולהרחיק מעט את הגדולים

ז. והכוונה היא, כי יש עניין שהקדוש ברוך הוא מגלה לאדם את עצמו - כדי לקרב אותו, ולכן אנשים קטנים ונמוכים הקדוש ברוך

המדרגות, רק שמיד אחרי היום הראשון של פסח הכל נעלם כל האור, כך אומר האריז"ל (שאר הכוונות דרוש ח' מהעומר).

"הוא ינהגנו עלמות" – בהנהגת עלם צעיר

יא. ואם כן באמת זה הסדר, שבהתחלה נותנים לך איזה גילוי פנים, ומתנוצץ לך משהו מסודות התורה, ואחר כך נסתרת – ולמה היא נסתרת? שתי סיבות, סיבה אחת: הא נסתרת כדי שתשיג מעכשיו על ידי העבודה שלך, ולא במתנה מלמעלה. כמו שהסברנו בשם הבעל שם טוב הקדוש על הפסוק (תהלים מת, טו) "הוא ינהגנו על מות" – הקדוש ברוך הוא מנהיג אותנו כמו שמנהיגים עלם צעיר, בהתחלה אתה נותן לו יד, אתה מוליך אותו, אבל אחר כך כשהוא קצת גדל, אתה נותן לו ללכת לבד, והוא מיד נופל, והוא צועק אבא למה עזבת אותי "אלי אלי למה עזבתני". אבל האמת היא שאם אני כל החיים אתפוס אותך, אתה לא תגדל, אתה בחיים לא תוכל ללכת לבד, לכן אני עוזב אותך, וזה החסד שלי אתך.

בעיית הדור – עודף פינוק

יב. דרך אגב זה אחד הבעיות שהיום היום הבעיה שהילדים לא גדלים מספיק ולא מתבגרים מספיק, אתה רואה ילדים בני 14 15 עדיין כתינוקות, בגלל שההורים כל הזמן כל הזמן מגפפים אותם, שומרים עליהם יותר מדי. לא נותנים להם להתמודד עם שום קושי, אם יש לו בעיה עם הרב שלו, האמא מגיעה ועוד צועקת על הרב, אם רק חסר לו איזה משהו קטן, ישר ההורים משלימים לו, לוקחים אותו מסייעים אותו, לא יודע כמעט מה זה אוטובוס איך לנסוע לבד, איך להתמודד לבד.

ומתי הילד מתחיל להתמודד עם איזה משהו? כשיש לו אישה, שגם היא מפונקת כמותו. כשהוא מתחתן, אם הוא מפונק שהתחתן עם מפונקת כמותו, על המקום נעשה פיצוץ, ומי אשם? רק ההורים אשמים, למה לא נתתם לילד להתמודד? חלק מהחינוך הטוב, הוא לתת לילד להתמודד. וכמו שאם כל הזמן תתפוס לו את היד, הוא לא ידע ללכת, ככה אם כל הזמן תגן עליו, הוא לא יוכל להתקדם.

העבודה של ספירת העומר ושבועות

יג. וזה הסיפור של ליל הסדר, שמיד בסיום היום הראשון כל האורות שקיבלנו בליל הסדר מסתלקים מאיתנו. הקדוש ברוך הוא אומר: אם אני כל הזמן אתן לכם אורות מעצמי כמו שנתתי לכם בליל הסדר אתם תשארו קטנים – בקטנות ראשון ושני, לא תוכלו להתקדם, כל מה שאפשר להתקדם, זה רק כשאתה משיג את ההשגות לבדך בעבודתך. וזה העבודה של ספירת העומר ושבועות.

מה שאתה משיג על ידי עבודתך – הוא גבוה יותר

יד. דבר שני תמיד האורות וההשגות שקיבלת ממתנה מלמעלה, הם יהיו פחות ממה שתשיג על ידי העבודה שלך, כי על ידי העבודה שלך – תשיג הרבה יותר. וזה יותר קשור לכאן, פה כתוב: 'בתחלה התורה מגלית פנים אל האדם, ואחר כך נסתרת', כאן בהמשך הדיבור, שכך היה כאן שבהתחלה התגלה לרבינו רק סוד קטן, ובסוף התגלה סוד גדול. כלומר דוקא מתוך שהתגלה סוד קטן ורוב הסוד היה סתום ונסתר, עיני רבינו הצליח להשיג את הסוד בשלמותו. כי ביקש אחריו הרבה.

הוא מנהיג בהנהגה כזאת שלפי ערכם הם מרגישים גילוי אלוקות, וזאת כדי לקרב אותם, כי בלי שהקדוש ברוך הוא יקרב אותם וינהג איתם בהנהגה נפלאה כזו כשהם נמצאים למטה – הם יתרחקו לגמרי. לעומת זאת הצדיק שהוא באמת גבוה ושווה, אם הקדוש ברוך הוא יתן לו גם את ההרגשה שהוא כבר יודע – הוא ייפול חס וחלילה בגאווה וישות ויפסיד את הכל. ולכן אף על פי שבוודאי הוא יודע הרבה הרבה יותר מהאנשים הדרי מטה, אבל ההרגשה שהוא כל הזמן מרגיש – שהוא לא יודע שום דבר, ועל ידי זה בעצמו שהוא מרגיש שהוא לא יודע שום דבר, זה נותן לו את הכוח לחפש ולחפש.

לשתף ולחבר את הסתים עם הגליא

ת. אבל אומר רבינו שצריכים להאיר לדרי מעלה מההארה של דרי מטה, ולדרי מטה מההארה של דרי מעלה. רבינו תמיד משתף ומחבר את הדברים. ורבי נתן אומר על זה בליקוטי הלכות (ח"מ ח"א הלכות גביית חוב ה, ב) וז"ל: 'באמת עקר האמונה הקדושה וקיים כל התורה בליה בניה ומיסדת על זה, לכלל שני השגות הנ"ל יחד, שהם, השגת 'מלא כל הארץ כבודו' ו'איה מקום כבודו', פי השם יתברך סתים וגליא ואורייתא סתים וגליא' וכו', פי הוא יתברך נעלם מצד עצמו, ונגלה מצד פעולותיו, עכ"ל.

הסתום – כמו שאמרנו זה בבחינת דרי מעלה שהם מרגישים 'איה מקום כבודו' – הם מרגישים כל הזמן שהם לא משיגים עדיין שום דבר, וזה נקרא 'סתום'. לעומת זאת דרי מטה הם בהרגשה של 'גליא' – שהכל גלוי. אבל באמת צריך לשלב ביניהם וכנ"ל. ודרי מעלה אף שהם מרגישים 'איה מקום כבודו', בכל אופן הם מתחזקים באמונה עצומה, ובכח האמונה הם משיגים עוד השגות. רק מיד שהם משיגים איזה השגה, הם מיד יודעים שכל ההשגה הזאת עדיין היא בחינת 'איה מקום כבודו' – כי יודעים שיש עוד השגות גבוהות למעלה למעלה.

ביצד הסדר הסתום קודם לגילוי או להיפך

ט. נחזור לדברי רבינו: 'אורייתא שְׁמָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, סְתוּם וְגִלְיָא' – אם נשים לב, הוא קודם אומר 'סתום' ואחר כך 'גליא', ובאמת לכאורה כך הסדר שקודם כל הכל סתום לפני, ואחר כך מתגלה. אבל נראה בשורה הבאה בדברי רבינו שאומר להיפך: 'בתחלה התורה מגלית פנים אל האדם, ואחר כך נסתרת', כאן רבינו לכאורה הופך את הסדר, הוא קודם אומר שהתורה מגלה פנים לאדם ורק אחר כך היא נסתרת.

חיבים לתת לאדם לטעום מסודות התורה כדי שיבקשם

י. וליישב את הדברים, באמת כמו שהסברנו שהגילוי מגלה על הסתום, כי באמיתות אם הקדוש ברוך הוא לא ייתן לך לטעום קצת טעם טוב מסודות התורה, אתה לא תאמין שיש סודות התורה – ולא תחפש אחריהם. לכן הקדוש ברוך הוא מתחיל להתגלות והוא נותן לך איזה הארה, כדי שתדע מה יש כאן, שתטעם איזה טעם מאור הגנוז של סודות התורה. וכמו שהסברנו שזה הסוד של ליל הסדר, שהקדוש ברוך הוא נותן אורות גבוהים ועליונים שלא כסדר – בליל הסדר בעצמו אנחנו מכניסים גדלות ראשון גדלות שני ומגיעים לכל

צריך להיות 'בעל נפש' - ביאור

נשיו הרבות, ולהיות בסכאי יין בזללי בשך למו, וידבר פרוצונו בכל הנבלות, שלא הזכר אסור זה בתורה, והנה יהיה נבל פרוצונו התורה. לפיכך בא הכתוב, אחרי שפרט האסורים שאסור אותם לגמרי, וצוה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות. ימעט במשגל, פענן שאמרו (ברכות כב) שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין אצל נשותיהן בתרנגלין, ולא ישמש אלא כפי הצורך בקיום המצוה ממנו. ויקדש עצמו מן היין במעוטו וכו' וכו'.

מזונא דגופא ומזונא דנשמתא

יט. רבינו בלקוטי מוהר"ן (תניינא תורה ח' אות א'), וז"ל: יש מזונא דנשמתא ומזונא דגופא (תקוני זוהר כ"א דף מה: וזוהר בשלח ח"ב דף סב), ועל ידי 'מזונא דגופא' נחלש 'מזונא דנשמתא'. פי על ידי מזונא דגופא, דהינו על ידי 'אכילה ושתיה', על ידי זה מגדילין את בחינת 'עקב דסטרא אחרא', בבחינת (תהלים מא, י) "אוכל לחמי הגדיל עלי עקב".

פי, הנשמה אומרת (שם): "גם איש שלומי אשר בטחתי בו אוכל לחמי הגדיל עלי עקב", "גם איש שלומי" – זה הגוף שלי שהוא בשלום עם הנשמה שלכן האדם חי, "אוכל לחמי" – הלחם נקרא של הנשמה, כי רק בכח החיות שיש בגוף הוא יכול לאכול, שהרי כשהוא מת ומסתלק ממנו הנשמה, הוא לא יכול לאכול, נמצא שהלחם הוא של הנשמה. אבל עם כל זאת "הגדיל עלי עקב" – ואומר רבינו 'עקב דסטרא אחרא', כלומר שאתה אוכל בשביל תאוותיך, וממילא המזונא דגופא מחליש את המזון של הנשמה. וכלשון רבינו שם: ואז כשנתגדל חס ושלום עקב דסטרא אחרא, על ידי זה נחלש חס ושלום בחינת 'עקב דקדשה' – שהוא בחינת (משלי כב, ד) "עקב עונה יראת ה'", שהיא בחינת 'דיח' (שהוא המזון של הנשמה – ברכות מג), בבחינת (ישעיה יא, ג) "ויהיחו ביראת ה'", שהוא 'מזונא דנשמתא'.

זה לא אסור, זה עצה טובה

כ. מצות 'קדושים תהיו', היא מצות עשה, לא אומרים לך 'אסור', אומרים לך שלא כדאי לך, כי אם אתה רוצה להשיג השגות אתה רוצה להיות דבוק בקדוש ברוך הוא, אתה רוצה להיות צדיק, תדע לך, תאוות אפילו של היתר – לא זו הדרך, לא אומרים לך אסור – זה מותר ע"פ שולחן ערוך, אלא אומרים לך 'עצה טובה', אם באמת אתה רוצה להתקדם ולהיות 'בעל נפש' קדושה, אתה צריך להקטין את מה 'הבעל הגוף' שבך, את החלק הבשרי שבך. 'בעל נפש' – הוא באמת אוכל לשם שמיים, מתענג לשם שמיים, לא הולך ורודף אחרי התאוות אפי' תאוות של היתר.

התשובה ליצר הרע – ה'תענוג רוחני גדול יותר'

כא. רק מה יגיד לך היצר הרע, אני פה בעולם הזה ובעולם הזה הגוף צריך ליהנות! אז תדע 'סוד גדול', הצדיקים הם הנהנתנים הכי גדולים שיכולים להיות, אין נהנתנים יותר מהם, ולמה כי הם זוכים לתענוג רוחני עצום מהקדושה. וכל אדם שקצת הרגיש את הדבר הזה, שהוא נהנה מתי שקידש את עצמו מעט, והיה לו מזה תענוג מהקדושה, עד שהוא באמת לא צריך את התענוגות של חיי הבשרים. אנחנו שומעים סיפורים מפליאים על כל מיני צדיקים שעשו אפילו סיגופים – דברים ממש קשים לכבוד הקדוש ברוך הוא, והכח שלהם, כי באמת הם נהנו מהסיגוף.

טו. התנאי הראשון להשיג השגות מבואר כאן בדברי רבינו: ומי שהוא בעל נפש, הוא מסבב ומחזר אחריה ומוסר נפשו עליה, ויש לו געגועים גדולים והשתוקקות נמרץ במסירת נפש עד שאזכה שתתגלה התורה אליו. 'בעל נפש' – זאת אומרת שיש לו רגשות ברוחניות, הוא חי 'רוחניות' ומבין שרק נתנו לו לטעום מהפנים של התורה, אבל באמת יש פה עוד אינסוף סודות שיש לחפש אחריהם. וכיון שהוא בעל נפש הוא מסבב ומחזר אחריה – בגלל שהוא טעם את טעמה הטוב, זה גורם לו עוד יותר לחזר אחרי התורה ולחפש יותר, עד שהוא 'מוסר נפשו עליה'. אמרו חז"ל (ברכות סג) 'אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה'. התורה מתקיימת רק אצל מי שמדיר שינה מעיניו, ולא מתענג בתענוגים, וזה נקרא שמוסר נפשו עליה. כמו שאמרו במשנה (אבות ג, ד): 'קפך היא דרבה של תורה. פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחי צער תחיה ובתורה אתה עמל'.

כשתהיה בעל נפש אתה תשתוקק מעצמך להמשיך העבודה

טז. נמצא, שרבינו בא ומגלה איך באמת זוכים להשגות בתורה? קודם כל אתה צריך להיות 'בעל נפש' עדינה וזכה שמרגישה את המתקנות שבתורה, שמרגישה את הסודות שגילו לך מלמעלה – בבחינת 'בתחלה התורה מגלית פנים אל האדם'. ואז אתה מקיים מעצמך להיות: 'מסבב ומחזר אחריה ומוסר נפשו עליה, ויש לו געגועים גדולים והשתוקקות נמרץ במסירת נפש'. מרוב געגועים ואהבה, זה יבוא אצלך ממילא להיות מסבב וחוזר וכו', רק עיקר העבודה היא להיות בעל נפש זכה – שזה 'בעל נפש'.

ביצד סדר העבודה להיות 'בעל נפש'

יז. וכיון שלהיות 'בעל נפש' זה עיקר העבודת ה' כאן, כי אחרי שאתה בעל נפש אתה כבר לבד תתקדם. 'בעל נפש' זה הפך מ'בעל גוף', פה אנחנו מדברים על הנפש הישראלית – הנפש האלוקית. כולם מכירים את לשונו הקדושה של בעל התנאי (פרק ב'): ונפש השנית בישראל, היא חלק אלוה ממעל ממש, כמו שכתוב: 'ויפח באפיו נשמת חיים', ו"אתה נפחת ביי", וכמו שכתוב בזהר, מאן דנפח מתוכיה נפח, פירוש, מתוכיותו ומפנימיותו, שתוכיותו ופנימיותו החיות שבאדם מוציא בנפחתו בכח, עכ"ל.

הנפש הזאת היא המדרגה התחתונה של נפש-רוח-נשמה, שאפשר לזכות, ומתחילים ב'נפש'. ואמרנו להיות 'בעל נפש' – זה היפך מלהיות 'בעל גוף', שחי מ'מזון דגופא' שהולך אחרי התאוות שלו, ואני מדבר באופן שלא עשית שום איסור אלא רק אתה הולך אחרי אכילה אחרי שתייה אחרי כל התאוות שיש לבן אדם והכל בהיתר, אי אפשר למצוא עליך שום דבר לא בסדר, הכל כשר, הלכת למלון הכי כשר, אתה ממלא את התאוות שלך בהיתר, ובסוף נעשה נבל ברשות התורה.

לא להיות 'נבל ברשות התורה'

יח. ומן הראוי להזכיר את דברי הרמב"ן הנודעים בתחילת פרשת קדושים (ויקרא יט, ב), וז"ל: והענין כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים, והתירה הביאה איש באשתו ואכילת הבשר והיין, אם כן ימצא בעל התאווה מקום להיות שטוף בזמת אשתו או

רצוף של חודש, אתה לא תעשה בלי רצף גם לא בעשר שנים. רק שהיצר הרע הוא מומחה לדבר הזה, זהו עכשיו תנוח, עכשיו תרשה לעצמך, עכשיו תהנה קצת. ובוהו הוא מקרר ומפסיד לך את הכל.

אין כאן הוראה מה לעשות!

כו. טוב, אני לא בא ומורה לאף אחד מה לעשות, הלוואי והייתי יכול להורות לעצמי להתנהג כך, אבל אני לפחות רוצה לגלות מה האמת, מהי הדרך האמיתית. לפחות שנדע מה הדרך, ואז נוכל להתפלל על זה, להתחנן הקדוש ברוך הוא שייתן לנו דעת להבין מה אני עושה פה בעולם, אני כבר היום מעל גיל חמישים כבר חמישים וחמש, ומה עשיתי! מה התקדשתי! ואז אולי אני אזכה להתחיל לבקש מהקדוש ברוך הוא, שיתן לי את הכח והדעת, לעבוד רק אותו, ולא לעבוד את הגוף שלי, ולהתקדם ולעסוק בעבודת ה' ברציפות, בלי נפילות וירידות. וכמו שאמרנו כשתזכה להיות 'בעל נפש' הכל ימשיך לבד וממילא תהיה 'מסבב ומחזיר אתריה ומוסר נפשו עליה, ויש לו געגועים גדולים והשתוקקות נמרץ במסירת נפשו, עד שזוכה שתתגלה התורה אליו.

'בקטנות ובהעלם'

כו. כל דברי רבינו עד עכשיו הם הקדמה למה שהוא רוצה לומר בהמשך: כי בתחלה נתגלה לי ענין של פורים בקטנות ובהעלם, [הינו שלא נגלה לו הענין בהתגלות גמור, רק ברמז והתנוצצות בעלמא]. ואחר כך עזרני השם יתברך, כי הוא יתברך עוזר לי תמיד, ונתגלה לי הענין. בהתחלה התגלה לרבינו 'בקטנות' – איזה רמז קטן, 'ובהעלם' – בלי הבנה מהו הקשר בין דבר לדבר.

הקדוש ברוך הוא גילה לרבינו מתוך פסוק שהוא קרא בתורה בפרשת תזריע, ושם נתגלה לו שיש קשר בין פורים לתיקון של קורח. אבל זה היה רק רמז קטן בפסוק – שיש קשר בין תיקון קורח לפורים. אבל לא נתגלה איך, מה היא העבודה, כל זה נעלם. אבל רבינו לא וויתר, וכשנגלה לו המעט הזה, כיון שהוא 'בעל נפש' אמיתי מיד היה מחזר ומסבב אחרי הסוד הזה, משתוקק לדעת אותו, מוסר נפשו עליו. ואז מיד נתקיים: 'ואחר כך עזרני השם יתברך, כי הוא יתברך עוזר לי תמיד, ונתגלה לי הענין'. רבינו מיד מדגיש, 'כי הוא יתברך עוזר לי תמיד' – כלומר, שום דבר אני לא משיג מעצמי, אני יודע שהכל מה' והוא תמיד עוזר לי.

סוד תיקון קרח היה סתום ונעלם בעולמות העליונים

כז. וממשיך רבינו ואומר: והענין של פורים שנתגלה אז, היה סתום ונעלם מכל העולמות, רק בעולמות עליונים שהם רחוקים מאד מאד, רק שם יודעים זאת. רבינו מבאר לתלמידיו הקדושים כמה גדולה היתה ההשגה הזאת, כי הדבר הזה של סוד קרח, מהו התיקון שלו, הוא היה סתום ונעלם מכל העולמות. וכמו שנבאר בהמשך שבסוד זה תלויה הגאולה העתידה, וכמו שקץ הגאולה הוא סתם ונעלם, וכמו שאמר הקב"ה לדניאל (דניאל יב, ט) 'ויאמר לך דניאל כי סתמים וסתמים הדברים עד עת קץ'. וכדי שישאר הדבר סתום חתום ונעלם, לכן הוא סתום נעלם מכל העולמות, כי בכל העולמות הקרובים, הצדיקים משיגים את הסודות שיש שם, ולכן הסוד הזה נשמר בעולמות עליונים רחוקים מאד מאד, ורק שם ידעו זאת.

איך סיגוף יכול להיות יקר יותר מכל תענוג שבעולם

כב. כתוב בסיפורי מעשיות (מעשה י"ב), על אנשיו של 'הבעל תפילה' וז"ל: 'ואצל אלו האנשים שקרבם להשם יתברך, היה תענית או סיגוף גדול יקר יותר מכל התענוגים שבעולם, כי היה להם תענוג מן הסיגוף גדול או מתענית יותר מכל התענוגים שבעולם'. והביאור בזה: מי באמת זוכה להיות קדוש, ומרגיש איך הוא מוציא ומסלק מעליו את השפעת הגוף הגשמי, ואיך הנפש והנשמה שלו שולטים בו, ורואה שהדרך להגיע לזה ולהתקדם בענין זה עוד, הוא למעט בתענוגות הגוף, ואפילו לסגף אותו מעט באופן שלא יפריע ללימוד התורה והעבודת ה' שלו, אזי ודאי שיש לו תענוג גדול מהסיגוף יותר מכל התענוגים. כי כל התענוגים הם חולפים ועוברים, מתענג רגע אחד – ונגמר, ואילו התענוג מהסיגוף, הוא מהתועלת הגדולה שהוא מביא, זה תענוג נצחי, ולכן הוא גדול יותר. כשאדם מגיע למדרגה כזו, אפילו לפי תורת ברסלב הוא יכול להסתגף – באופן שאינו מזיק, כיון שאדרבה יש לו תענוג גדול מזה, הוא לא מרגיש שום קושי, אלא רק תענוג של זיכוך הגוף.

שלב המעבר בין תענוג גשמי לתענוג רוחני הוא הכי קשה

כג. כשהסיגוף הוא תענוג ואתה משתוקק אחריו, ונהנה ממנו הרבה יותר ממה שאתה נהנה לאכול, זה מדרגה גבוהה, וזה התענוג של הצדיקים, ולכן אמרנו שהצדיקים הם נהנתנים, הם נהנים מכל דבר רוחני, הם נהנים שהגוף מזוכך, ונותן לנשמה לתפקד ולגלות לגוף את ההשגות שהיא משיגה. וכשאתה מגיע למדרגה הזאת, אתה במקום הנכון, לא תחסר לך הנאה רוחנית.

רק שהקושי הגדול, הוא שלב הביניים, קשה מאוד לעבור בין השלב שהגוף רגיל לתענוגים גשמיים, ולעבור ולהתענג תענוג רוחני אמיתי כבר פה בעולם הזה. טוב, השלב של המעבר הוא השלב הקשה, כי הוא שלב הניסיון. וכמובן שכל זה הוא בשביל הבחירה, אם לא היה את השלב הזה, כל אחד היה עוזב את כל השטויות של העולם הזה כדי להתענג מתענוג עולם הבא כבר בעולם הזה.

ביצד מקצרים את שלב הביניים

כד. אבל כמה שזה קשה, יש לנו אפשרות לקצר את שלב הביניים, והדרך היא להיות בהתחלה קיצוני, ונסביר: אחד הדברים שהאדם מפריע לעצמו להתקדם ברוחניות, כי הוא חי במציאות של 'גם וגם', מצד אחד הוא מתקדש ומצד שני גם נהנה מהעולם הזה בהיתר. אבל זה לא עובד, זה ממש כמו המשל הידוע להרתיח קומקום כמה שניות ולכבות, מכבה ומרתח מכבה ומרתח, כך גם מאה שנה הקומקום לא ירתח. ובנמשל: אדם רוצה להיות בסדר, להיות פרוש מתאוות וענייני עולם הזה. אבל מתי אני בסדר? כשאני בישיבה, מתי אני בסדר? כשאני בבית המדרש, מתי שאני לומד תורה. אבל כשאני מגיע הביתה, או שהגיע בן הזמנים, זהו – פרקתי כל עול מעלי, עכשיו אני אוכל מה שבא לי, עכשיו אני שותה, עכשיו אני מתענג כל התענוגים וכו' מתיר רסן, ושוב בלי לעבור איסורים. אבל קיררת את הקומקום.

להיזהר מההפסקות שמזמין היצר הרע

כה. כל הסוד לקצר את זמן ההמתנה והמעבר בין 'בעל גוף' ל'בעל נפש' הוא להתחיל בקיצוניות רציפה, ואז מה שאתה תעשה בזמן

רמז פורים - קרח

לכן: ואחר כך עזרני השם יתברך, פי הוא יתברך עוזר לי תמיד, ונתגלה לי הענין. שוב, ונתגלה לי הענין לי דייקא, כי אני נחמן בחינת 'פסח' בחינת 'גליא'. ולפי זה מה שרבינו פתח בתחילת שיחה זו ואמר: 'אורייתא שמא דקדשא פריד הוא, סתום וגליא', זה לא היה רק מליצת לשון, אלא זה כל הענין של הסוד שהיה בסתום בבחינת פורים, ואחר כך נתגלה לו הענין כי הוא בחינת 'פסח', ולכן אצל רבינו היה בחינת 'גליא'.

בוא ותראה את בלועי קרח

לג. בפורים נתגלה לי שבפורים יש איזה תיקון לקרח, ואני עובד על התיקון של קרח, אבל מתי יהיה התיקון האמיתי של קרח זה דוקא בפסח. וכדי להבין את הסוד הנורא שכתוב כאן, נקדים את מה שכתוב בליקוטי מוהר"ן (תורה י אות ט), ושם הליבש רבינו את השגתו הנוראה במימרא דרבה בר בר חנה (בב"ב עד). דאיתא התם: אמר ליה תא אחוי לך בלועי דקרח (אמר אותו טייעא לרבה בר בר חנה בוא ואראה לך בלועי קרח), חזאי תרי ביזעי (וראיתי שני בקעים באדמה), והו קא מפקי קוטרא (והיו מוציאים עשן), שקל גבבא דעמרא ואמשינה במיא (לקח ההוא טייעא גיזת צמר ושראה במים), ודעצינה בראשה דרומחא ועייליה התם (ונעץ אותה בראש הרומח שלו והכניס אותה בתוך הבקיעה), וכי אפיק הוה איחרך איחרוכי (וכשהוציאה היתה חרוכה מחמת האש). אמר לי אצית מאי שמעת (תקשיב מה אתה שומע), ושמעית דהו אמרין "משה ותורתו אמת והן בדיאין", אמר לי כל תלתין יומי מהדר להו גיהנם להכא כבשר בקלחת, ואמרי הכי "משה ותורתו אמת והן בדיאין", ע"כ.

מכת התשובה של הרשעים בראש חודש הגיהנם שובת

לד. שם היה הפתח של הגיהנם, והיום זה ראש חודש ובראש חודש הגיהנם שובת ולכן יש לרשעים קצת ניחא מהעונש של הגיהנם. ורק בראש חודש שמאיר בהם כח התשובה, הם יכולים להודות ולומר: "משה ותורתו אמת והן בדיאין". וזה בעצמו הטעם של הניחא של הגיהנם בכל ראש חודש, כי אז יש גילוי של 'תשובה' בעולם, כמו שביאר שם רבינו בעומק בתורה י הנ"ל. וכיון שהם חוזרים בתשובה מעט ביום הזה, לכן ביום הזה יש שבייתה מעט לגיהנם. אבל התיקון הזה הוא רק ליום אחד, כי מיד כתוב שהגיהנם מחזיר אותם לבפנים כמו בשר בקלחת, והם חוזרים למרדן עד ראש חודש הבא. כמבואר כל עומק ענין זה בתורה הנ"ל.

הגיהנם הוא לא עונש – הוא ניקיון וכביסה

לה. גם קרח ועדתו עושים איזה תשובה בראש חודש, אבל איך שנגמר ראש חודש חוזרים חזרה חוזרים חזרה לסיפור הרע שלהם, וחוזרים לכפור במשה ובתורתו, כי הם עדיין לא נתקנו לגמרי. ונבאר יותר את הדברים, אחד הבעיות של הרשע בגיהנם היא, שהוא עדיין רשע גם כשהוא בגיהנם, ורק כשהוא יגמור להיות רשע, אז הוא יצא מגיהנם. כי מה זה גיהנם? הקדוש ברוך הוא אין לו שום עניין להעניש שום אחד, זה לא כמו פה בעולם שעשית איזה צרה לאיזה מישהו, והוא מחפש לנקום בך ולהעניש אותך, אצל ה' יתברך – כל העונשים שיש בשמים הם רק כביסה.

הרשע גם כשיהיה בגן עדן הוא לא יחנה שם

לו. דהנה 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא' – אין יהודי שאין לו חלק לעולם הבא, ואין יהודי שלא עשה מצוות, וכמו שרבינו

כט. וממשיך רבינו לספר: פי עבודה שלי בפורים הנ"ל, היה לתקן פגם קרח, וכשנתגלה לי זאת, היה רחוק בעיני מאד מה סמיכות יש לפורים עם קרח, עד שעזר לי השם יתברך וכו'. פי יש דברים סתומים מאד בהתורה הקדושה, ונתגלה לי שאותיות 'פורים' הם ראשי תבות (ויקרא יג מא) 'ויאם מפאת פניו ימרט ראשו קרח הוא' – פחינת קרח [והשאיר לא באר]. רבינו התגלה לו סוד בפסוק והאירו לו האותיות הראשונות של כמה מילים מסוימות מהפסוק, אנחנו קוראים את הפסוק הזה כבר חמישים שנה ובחיים לא שמנו לב שהוא ראשי תבות פורים, אבל פה בא ורבינו ומגלה 'ויאם מפאת פניו ימרט ראשו' – שיש פה ראשי תבות פורים. ובהמשך רבינו שיבש את הפסוק בכוונה, וסיים: 'קרח הוא' – בפסוק לא כתוב ככה כמו שמבואר כאן בהמשך.

פורים הוא ההתחלה והדרך לפסח

ל. וכדי לבאר מעט את הדברים, נגיד עוד קצת סודות בזה. כולם מכירים את לשון רבינו בליקוטי מוהר"ן (סוף תורה ע"ד), שאמר רבינו: פי בתחלה היו כל ההתחלות מפסח, ועל פן כל המצוות הם זכר ליציאת מצרים. ועכשיו [ולא סיים]. ואמר ר' נתן בליקוטי הלכות (ברכת הריח ה, כה), שעכשיו כל ההתחלות הם מפורים. ומיד אחרי ההתחלה של פורים מגיע פסח, וכמו שאמר רבינו בתורה הנ"ל: 'פורים הוא בודאי הלוף ודרך לפסח'.

פורים הוא סתום, ופסח הוא גליא

לא. אחד ההבדלים הכי מרכזיים בין פורים לפסח, שפורים הוא 'סתום' ופסח הוא 'גליא', כל העניין של פורים הוא סוד סתום ונעלם – בחינת 'סוד דאבא' המכוסה. ולכן זה יום שמותר בעשיית מלאכה, פורים הוא אור מאוד גדול, אבל אנחנו בקושי מכירים בוץ בפורים מתחפשים, פורים הוא עניין של 'תחפושתי' – הפורים מתחפש בעצמו ליום פשוט, ומתלבש בכל מיני ענייני צחוק וקלות ראש, עד שכל הפורים נעלם ומכוסה. כי עניין של פורים הוא "ונהפוך הוא", הפוך ממה שרואים, כי בפורים יש אור עצום ונפלא ולא מכירים בכלום.

וזה הסוד שפורים נעשה על ידי אסתר, וכל המהות של אסתר מבואר בגמ' בחולין (דף קלט:) שהיא מרומזת בתורה בפסוק (דברים לא, יח) 'ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא', "ביום ההוא" – כלומר ביום פורים אז זה 'הסתר אסתיר', כי פורים הוא יום של הסתרות – בחינת 'סתים'. לעומת זאת פסח זה עניין של 'גליא' – גילוי האורות, להוציא את ישראל מהגלות לגאולה מעבדות לחירות. ולכן בפסח היו ניסים גלויים. ולכן עתה ההתחלה היא בחינת 'סתים' – פורים, ואחר כך זוכים ל'גליא' – 'פסח'.

פסח גימטריא נחמן – ולכן 'נתגלה לי הענין'

לב. יש קשר בין פסח לרבינו הקדוש 'פסח' הגימטריא שלו זה 148 שזה גימטריא 'נחמן'. ובענין כאן, רבינו אומר: 'בתחלה נתגלה לי ענין של פורים בקטנות ובהעלם', וכמו שביארנו שכל ענין של 'פורים' הוא 'הסתרה', ולכן גם הסוד שנתגלה לרבינו על תיקון קרח בפורים היה בבחינת 'קטנות והעלם', וכמו שביארנו לעיל. אבל היות שרבינו בעצמו הוא בחינת 'פסח', ו'פסח' הוא בחינת 'גליא',

קורח ליום אחד – כל ראש חודש, שאז הוא יעשה תשובה ויכירי באמת ויצעק "מִשֶׁה וְתוֹרָתוֹ אֲמַת וְהֵן בְּדַאִין", ולכן באותו יום שובת הגיהנם, בגלל שאין צורך לנקות אותו באותו יום, כי הוא עושה תשובה כל ראש חודש. וזה התיקון של פורים שנעשה בכח מרדכי ואסתר, על ידי שרבינו העיר והאיר שוב את האור של מרדכי ואסתר ביום הפורים, ועסק בדבר הזה לתקן בכח מרדכי ואסתר את קרח, רק כמו שאמרנו שהיה זה תיקון חלקי, כי הועיל רק לראש חודש, ומיד אחר כך היה חוזר קרח לסורו, וכמו שמבואר בתורה י'.

חילוף אי"ק בכ"ר - 'מספר קטן'

מא. והקשר בין התיקון של מרדכי ואסתר ליום ראש חודש, (כי כפי שראים שלא הועיל התיקון שלהם ליום פורים, אלא ליום ראש חודש). והנה אסתר היא בחי' ירח, כמבואר בגמ' (מגילה יג.) רבי נחמיה אומר "הדסה שמה", ולמה נקראת אסתר שהיו אומות העולם קורין אותה על שום אסתהר, ע"כ. ופירש"י: אסתהר – ירח, יפה כלבנה. וגם ב'קרח' יש בחי' ירח, כשתחליף ק' של קרח, בא"ב של אי"ק בכ"ר באות י', ונמצא שנקרא 'קרח' בשם ירח'. חילוף אי"ק בכ"ר – אנחנו קוראים לזה 'מספר קטן', שהאות א' והאות י' ואות ק' שלושתם יש להם את אותה גמטריא 1, ולכן אתה יכול לעשות חילופים ביניהם. אותו דבר בכ"ר אותיות ב' כ' ר' אתה יכול לחשב את ה-כ' כשתיים, ולכן האותיות האלה יכולות להתחלף.

האיסור בגילוי סודות התורה

מב. נמצא שבפורים השתמש רבינו בכח של מרדכי ואסתר לתקן את 'קרח', ולהפוך את ק' שלו ל' ולעשות אותו בחינת ירח' שהוא בחינת 'אסתר', ולכן יש לו תיקון כל ראש חודש, אבל התיקון הזה הוא רק ליום אחד, כי מיד אחר כך הוא חוזר לגיהנם כבשר בקלחת, הם חוזרים עדיין לכפור במשה ובתורה. וא"כ אין זה עדיין התיקון האמיתי של קרח, אלא רק תיקון חלקי.

וזה מה שאומר רבינו בהמשך: אַחַר כֵּן אָמַר רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, שְׁלֹא הָיָה יָכוֹל לִישֵׁן כָּל אוֹתָהּ הַלַּיְלָה שֶׁסָּפַר זֹאת, מִחֲמַת שֶׁהָיָה מְצַטְעֵר עַל שְׁגָלָה זֹאת, וְאָמַר שֶׁנִּחְמַתוּ הַיְתָדָה, כִּי עֲדִין לֹא גָלָה כָּלֵל. גַּם בְּאֲמַת אֵין כְּתוּב כֵּן בְּתוֹרָה, רַק כֵּן כְּתוּב "וְאִם מִפְּאֵת פְּנֵי יַמְרֵט רֹאשׁוֹ גִבַּח הוּא", רַק מִקֶּדֶם כְּתוּב (שם, מ) "וְאִישׁ כִּי יַמְרֵט רֹאשׁוֹ קִרַּח הוּא". רבינו הצטער ולא היה יכול לישון כל אותו הלילה על מה שגילה, צדיק שמגלה תורה זה לא פשוט. כי אם אדם אומר דברי תורה לאנשים שאינם ראויים לתורה זו, כגון שמגלה סודות יותר גדולים, זה כמו חס ושלום זרע לבטלה ה' ישמור, זה אותו בחינה של חטא בדיוק, ולכן הצטער. אבל אמר שהוא מתנחם משום שהוא לא גילה כלום עדיין. כי באמת לא כתוב בתורה את הרמז של פורים "וְאִם מִפְּאֵת פְּנֵי יַמְרֵט רֹאשׁוֹ" על קרח, אלא כתוב על 'גבח'. ובעומק הדברים, הוא הדבר אשר דיברנו, שבאמת אין תיקון גמור ל'קרח' עדיין בפורים, ולכן לא נרמז 'קרח' בפסוק הזה, אלא נרמז 'גבח'. ורק בפסוק קודם כתוב "וְאִישׁ כִּי יַמְרֵט רֹאשׁוֹ קִרַּח הוּא", כדי לרמזו להנ"ל שכן יהיה לקרח תיקון בסוף.

דין קרחת וגבחת

מג. יש משנה (סוף פרק י' דנעעים), שאין בין קרחת לגבחת הבדל בסימנים, אלא רק שאינם מצטרפים זו לזו. כלומר שאליבא דאמת

אומר בליקוטי מוהר"ן תורה רפ"ב, וז"ל: כִּי אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא רָשָׁע, אֵיךְ אֶפְשָׁר שְׂאִין בּוֹ מְעַט טוֹב עֲדִין, כִּי אֵיךְ אֶפְשָׁר שְׁלֹא עֲשֶׂה אֵיזָה מְצוּהָ אוֹ דְבַר טוֹב מִיָּמָיו. דהיינו אין יהודי שלא עשה טוב, ובוודאי יש לו 'נקודות טובות', והמקום להתענג מהטוב הוא בגן עדן, ולכן גם את הרשע רוצים להכניס אותו לגן עדן, כדי לתת לו את השכר על המצוות שלו. אבל הבעיה שהוא לא ייחנה שמה, כי ליהנות מתענוג גן עדן צריך להיות לך גוף מזוכך, שיכול ליהנות מתענוג רוחני, אבל גוף מגושם לא יכול ליהנות מזה.

ילד לא נהנה מין

לז. ניתן דוגמה פשוטה, תן יין משובח מאוד, יין שעולה חמש מאות שקל בקבוק, לילד בן עשר הוא יירק לך את זה, יגיד שזה מגעיל אותו, אבל כשתביא לו מיץ ענבים מתוק שעולה עשר שקל – הוא ישמח מאוד, עכשיו הבאת לי פטל מצויין. ילד לא יודע ולא יכול ליהנות מיין, כי עדיין אין לו לשון מזוככת לזה, הוא רק רוצה משהו מתוק, הוא לא יכול להבחין בטעמים עמוקים, ובשנויים דקים שבטעם. זהו משל גשמי ביותר, אבל הוא מסביר מדוע גוף מגושם לא יכול ליהנות מתענוג רוחני, אפילו שהוא התענוג הכי גדול שיש.

הרשעים סובלים בגן עדן

לח. שוב, בגן עדן צריך גוף מזוכך, ואם כל החיים נהנית רק מ'סטייק בשר', כל החיים נהנית מ'גלידה טובה', נהנית מתאוות של היצר ומדברים גשמיים, ואילו שם בגן עדן אין את זה, שם יש הנאות אחרות, אתה רק תסבול שם, ולא נוכל לתת לך שום שכר מצוה שמגיע לך. הרשע אם יבוא בגן עדן, הוא יסבול מאוד מכל התענוגים הרוחניים שאינם רגיל בהם. והוא יהיה דומה לילד ששונא ללמוד תורה, ומכריחים אותו ללכת לישיבה – שהוא רק סובל שם. לכן הרשעים למעלה מתחננים להקדוש ברוך הוא להיכנס למכבסה שנקראת גיהנם, הם מבקשים ומתחננים כל כך, כי הם מבינים את האמת שעיקר התענוג הוא בגן עדן, ומחפשים אותו – מתי נזכה להיכנס לתענוג הזה של גן עדן. צדיק שפה בעולם לא נהנה מתענוגות גשמיים, וכל התענוג שלו הוא תענוג רוחני, הוא מיד במקום הולך לגן עדן, כי הוא כבר מוכן, אין לו שום בעיה ויכול באמת להתענג שם. אבל הרשע שעדיין הקליפות דבוקות בנשמתו, הם לא נותנים לו ליהנות מהגן עדן עד שהם יסורו מעליו.

גם בגיהנם כל זמן שיש לרשע קליפות הוא חוטא

לט. גם בגיהנם כל זמן שהרשע עדיין לא התנקה מהזוהמא הגדולה שבגללה הוא בגיהנם, הוא עדיין ממשיך לעבור עבירות, למשל קרח צועק בגיהנם שמשה שיקר על עם ישראל, והוא בטוח עד היום שהוא צדק כמו כל הטענות שהוא טען בעולם הזה. ורק פעם אחת בחודש – ביום ראש חודש – הוא משיג את האמת. אבל כל שאר החודש הוא עדיין סובל בגיהנם, כי עדיין יש עליו את הקליפות.

ע"י כח מרדכי ואסתר עשה רבינו תיקון חלקי לקרח בפורים

מ. ואיך בראש חודש נעשה תיקון לקרח, על זה רבינו מגלה סוד גדול, שזה נעשה על ידי מרדכי ואסתר, שהם בחינת 'עומר שעורים', שזה הגבבא דעמרא הנ"ל ששרו אותו במים. מרדכי ואסתר עשו עבודה מאוד גדולה בפורים לתקן את קרח, והם הצליחו לתקן את

שהתיקון נעשה על ידי רבינו שמידתו 'נצח', כי לתקן את 'קרח' צריך דוקא את הכח של תיקון של מידת ה'נצח' השייך לגאולה האחרונה שתהיה ב'נצח'.

כל תיקון צריך להיות מתוקן מהשורש

מז. וכדי להבין את עומק וסוד הדברים הנוראים האלו, נשים לב שפסוק זה 'וְגַם נִצַּח יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקַר', נאמר בדיוק בזמן שהסיר הקב"ה את מלכות שאול, ונתן את המלכות לדוד המלך. וכמו שנבאר בסמוך את עומק הדברים. עוד נוסף ונקדים, שכל פעם שרוצים לעשות תיקון צריך לעשות אותו משרשו, וכשרוצים לסיים את התיקון של שמואל שהוא מבני בניו של קרח, צריך להקדים ולתקן את קרח. וכמו שמצינו גם בענין משיח בן יוסף, שצריך היה לתקן קודם את שורשו, וכמו שנבאר.

תקון ירבעם בן נבט לצורך משיח בן יוסף שמזרעו

מח. דהנה מובא בחיי מוהר"ן (אות ק"ד), וז"ל: וְיְהִי הַיּוֹם בְּשָׁנַת תַּק"ס רָאָה רַבֵּנוּ זְכָרֹנוּ לְבִרְכָה בְּמָקוֹם שֶׁרָאָה וְהַשִּׁיג בְּמָקוֹם שֶׁהַשִּׁיג שֶׁהוּא צָרִיךְ לְקַבֵּעַ דִּירְתוֹ בְּקִהְלַת זְלַטְיָפְלִיעַ וכו'. ורבינו סבל שם מאוד מהמחלוקת של הזקן, שעשה על רבינו מחלוקת על לא דבר מחמת קנאה וכו'. וכתוב שם עוד: וְרַבֵּנוּ זְכָרֹנוּ לְבִרְכָה אָמַר, שֶׁהוּא מְכַרְח לַיִשָּׁב שֶׁסָּם מִן הַשָּׁמַיִם כִּי הוּא מִתְקַן שֶׁסָּם חֲטָא שֶׁל יָרֵבֵעַס בֶּן נָבֵט, עכ"ל. והנה ירבעם בן נבט חטא והחטיא את ישראל, וכמו שלמדנו עכשיו בדף היומי בסנהדרין דף ק"ב, ומדוע רבינו ממשכן את עצמו כדי לתקן אותו. אלא שהסוד הוא, היות שמשיח בן יוסף עתיד לצאת מזרעו של ירבעם בן נבט, וכל זמן שירבעם בן נבט לא יהיה מתוקן, לא יוכל משיח בן יוסף לעשות את התיקון שהוא צריך לעשות, כי עיקר התיקון של משיח בן יוסף הוא להכרית את זרע עמלק, שבוזה הוא יעשה את ההכנה לביאת משיח בן דוד.

שמואל משך את שאול ואת דוד

מט. וכמו זה גם אצל שמואל, כדי ששמואל יוכל להשלים את התיקון שלו, שהוא סוד ספירת ה'נצח' שבו תלויה הגאולה העתידה, צריך להשלים את התיקון של הסבא שלו של 'קרח', וכמו ששמואל בעצמו עסק בזה לתקן את קרח ולא סיים. ולכן רבינו 'נחמן' שמידתו 'נצח' עוסק להשלים את התיקון הזה.

ונסביר בזה סוד גדול, שמואל משך שני מלכים, שמואל משך את שאול ומשך את דוד המלך, את שאול הוא משך בפך – ולא נמשכה מלכותו, ואילו את דוד הוא משך בקרן – ונמשכה מלכותו, וכמו שדרשה הגמ' בהוריות (דף יב.) בפסוק שאמרה חנה אם שמואל בפסוק (שמואל א' ב, א) "רָמָה קָרְנִי בַּה" ירמה קרני ולא רמה פכ"י.

אבלות שמואל על שאול, וזו סיבת פטירתו

נ. אכן כשהודיע הקב"ה לשמואל שהוא מואס במלכות שאול, התאבל על זה שמואל, כמו שכתוב (שם טו, א) "וַיֹּאמֶר ה' אֵל שְׁמוּאֵל עַד מָתִי אֲתָה מִתְאַבֵּל אֵל שְׁאוּל וְאֲנִי מְאַסְתִּיו מִמֶּלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל מֵלֵא קָרְנֶךָ שָׁמֶן וְלֶךָ אֲשַׁלְחֶךָ אֵל יְשִׁי בֵּית הַלְחָמִי כִּי רָאִיתִי בְּבָנָיו לִי מֶלֶךְ". אבל גם אחר כל זה עדיין הצטער שמואל, ולכן קפצה עליו זקנה ונפטר שמואל צעיר בגיל חמשים ושתים, וכמו שמובא בגמ' בתענית (דף ה:), אמר רבי יוחנן: זקנה קפצה עליו, דכתיב (שמואל א'

התיקון ל'גבח' שנעשה בפורים, הוא בסוף יהיה תיקון ל'קרח', כי הגבחת והקרחת ענין אחד הוא. ההבדל הוא רק המיקום בראש, הקרחת היא מאחורה והגבחת היא מקדימה, אדם שניהיה לו גבחת זאת אומרת שנשר לו כל השערות ונהיה לו נגע אז דנים את הנגע הזה כנגע בשר ולא כנגע במקום שיער – ודין זה בין בקרחת ובין בגבחת, רק שהם לא מצטרפים זה לזה – אם יש לו חצי גריס בגבחת וחצי גריס בקרחת הם לא מצטרפים.

קצת גימטריאות

מד. נשים לב 'גבח' בגימטריא 13, וכן 'אסתר' במספר קטן זה 13, גם 'מרדכי' במספר קטן 13, נמצא 'מרדכי' וכן 'אסתר' עושים תיקון ל'גבח', אבל לא תיקון ל'קרח' כי קרח הוא רק 11. אבל דבר מעניין שנחמן' הוא בגימטריא קטנה 22 פעמיים 'קרח', וכמו 'מרדכי' ו'אסתר' יחד הם 26 פעמיים 'גבח', 'נחמן' הוא פעמיים 'קרח', וזה מרמז שעיקר התיקון ל'קרח' דוקא נעשה על ידי 'נחמן'.

הגאולה העתידה בספירת ה'נצח'

מה. ונבאר קצת, כבר הזכרנו שרבינו הוא בחינת 'פסח', נחמן עולה 148 כמנין 'פסח'. והנה חג הפסח הוא בחסד, אולם הגאולה העתידה היא תהיה ב'נצח', לרמוז שהיא גאולה נצחית. 'נצח' הוא ענף של החסד, שהרי הם אותו קו ימין – חח"ן (חכמה חסד נצח), והגאולה העתידה היא תהיה ב'נצח'. ונמצא שרבינו 'נחמן', הגימטריא שלו 'פסח', ו'נצח', היינו שרומז על הגאולה הראשונה – שהיא בחינת גילוי הסודות בחינת 'גליא' לעומת ה'סתים' שבפורים. וגם על הגאולה העתידה שהיא השלמות.

תקון הגמור לקרח ב'נצח'

מו. והנה תיקונו של 'קרח', תלוי במידת ה'נצח', וכמבואר בארז"ל (שער הפסוקים תהלים צ"ב), שכתב שם וז"ל: הנה סופי תיבות צדיק' כתמר' יפרח', הוא קרח. לרמוז, אל שמואל הנביא, שהיה צדיק הבא מזרעו של קרח, כי כל תיקונו של קרח – פריחתו ועלייתו מן גיהנם, היה ע"י שמואל בן בנו, עכ"ל. והנה מבואר בזה בסבא דמשפטים (ח"ב דף קיא:) בענין ההכאה של שרו של עשו בירך יעקב, שע"י הרויח שרו של עשו את זו הירך שהיא בחינת הנצח, ולכן לא התנבא שום אדם משם, עד שבא שמואל, וז"ל: וְהָיָה יָרֵךְ בְּחִלְשׁוֹ דִּילִיָּה עַד דְּאָתָא שְׁמוּאֵל. מאי בחלשיו דלא משיך נבואה. כד אָתָא שְׁמוּאֵל, נָטַל הָהוּא יָרֵךְ, וְסַלְקִיה מֵהוּא אָתָר, וְחָטַף לִיה מְנִיָּה, וּמֵהוּא זְמַנָּא אֲתַעְדִּי מְנִיָּה, וְלֹא הָוָה לִיה חוּלְקָא בְּקְדוּשָׁה בְּלָל. ותרגום וביאור: והירך היתה בחלשתה עד שבא שמואל. מהו חלשתה? שלא המשיך אור הנבואה. בשבא שמואל לקח ירך הדיא, והעבירו ממקום ההוא של הסטרא אחרא, וחסף אותה ממנו, ומזמן ההוא הוסר ממנו, ואין לו חלק בקדשה בלל. עוד כתוב בזה פרשת בראשית (ח"א דף כא:), שלכן נאמר בשמואל הפסוק (שמואל א' טו, כט) "וְגַם נִצַּח יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקַר", לומר ששמואל זכה למשוך נבואה מ'נצח'.

נמצא מחיבור הדברים, שהכח של שמואל לתקן את 'קרח' היה בזכות שהיה לו את מידת ה'נצח'. רק כפי שנודע שעדיין לא נגמר התיקון אז על ידי שמואל, שהרי עוד הרבה שנים אחר כך עדיין קרח בגיהנם, כמו שמבואר במעשה דרבה בר בר חנה, וכנ"ל. רק

שמואל לוקח על עצמו את אחריות מעשה ידיו בגלל קרח

נג. אכן כמו ששמואל רומז בעצמו, ותולה את החיסרון בו, ואומר ש'מעשה ידי בטלו בחייו', כלומר שהכל תלוי בי, מה שאין מעשה ידי – היינו שאול, יכול להשלים את התיקון. והסוד העמוק בענין הזה הוא, כי שמואל בעצמו בא מזרע קרח, שקרח עדיין לא מתוקן לגמרי, ואף שעסק שמואל בתיקונו, עד שזכה למשוך את הנבואה ממידת הנצח, שזה הבחינה של תיקון 'קרח' וכו"ל, אבל עדיין לא נתקן באותו זמן לגמרי, וכיון ש'קרח' לא מתוקן לגמרי, גם מעשה ידיו של שמואל – היינו שאול, לא יכול להשלים את תיקונו, ולכן מתאבל שמואל, כי לוקח את כל אחריות מעשה שאול על עצמו.

הגאולה העתידה מתחילה מפורים

נד. הסברנו בשיעורים שכל ההתחלות מתחילות מפורים, ואמרנו שהנקודה שהתחלה מתחילה מפורים, הוא שהגאולה העתידה מתחילה מפורים, כי כל כח הניסים של יציאת מצרים, נגמרו בחורבן בית ראשון, ופסק האור הגדול של יציאת מצרים מתי שגלינו מארצנו. עכשיו צריך להיות גאולה שניה, וכבר הבאנו מפשט הגמ', רש"י וביאור החיד"א, שיש רק שתי גאולות בעולם, גאולת מצרים והגאולה העתידה. וכשהקב"ה רוצה להביא גאולה של בית שני, הוא משך לנו ניסים מהגאולה העתידה, ונס פורים עצמו ג"כ נמשך מהנסים של הגאולה העתידה – מגאולת משיח בן דוד.

הכל תלוי בתיקון קרח, שבוה נתקן גם שמואל

נה. אבל כדי שיהיה משיח בן דוד צריך קודם להכרית את עמלק, וכח הכרתת עמלק בא משמואל, שהוא ממנה למלך את שאול, והוא זה שהורג את אגג מלך עמלק ומספף אותו. אבל צריך להשלים את התיקון של שמואל בעצמו, והוא עצמו ג"כ תלוי בסבו קרח. וזה הסוד הנורא שמרמז עליו רבינו ואומר 'בפורים נודע לי נפלאות' – ומגלה את הסוד שקרח תלוי בפורים. כי כמו שביארנו, כל ההתחלות הם מפורים, היינו הבחינה של הכרתת עמלק, זה מתחיל מפורים, כי עיקר מצות מחיית עמלק היא בפורים. ולכן צריך לתקן את קרח, כדי ששמואל יהיה מתוקן, וכששמואל מתוקן גם נמשך כח לשאול, שהוא הסבא של מרדכי ואסתר שמכלים את עמלק, ולכן גם הם פועלים בתיקון של קרח, כי הכל ענין אחד.

פסח – נחמן – נצח

נו. אולם עדיין צריך את 'פסח', שהוא 'נחמן', כי 'פסח' גם רומז על הגאולה אחרונה היא נרמזת בה כמו שכתוב (מיכה ז, טו) 'ב'ימי צאתך מארץ מצרים ארצנו נפלאות', וכמו שרמזנו לעיל ש'חסד' של פסח, שגאולת מצרים היתה ב'חסד', ממנה נולד 'נצח' שהוא הבחינה של הגאולה העתידה גאולה הנצחית. ולכן המסיים את התיקון של 'קרח', הוא רבינו נחמן בחינת 'נצח', כי עי"ז יהיה שלמות הגאולה בהכרתת עמלק. נמצא, שפורים זה ההתחלה של כל ההתחלות, כי פורים זה ההתחלה של הגאולה העתידה והיות שהגאולה העתידה היא גילוי משיח בן דוד לגמרי שבא אחרי בחינת משיח בן יוסף המכרית את עמלק, ולכן 'בפורים נודע לי נפלאות'. ומשם מגיעים לגאולה שלימה, 'ב'ימי צאתך מארץ מצרים ארצנו נפלאות', ובניסן נגאלו ובניסן עתידים להיגאל, אמן.

טו, יא) "נחמתי כי המלכותי את שאול". אמר לפניו (שמואל): רבונו של עולם, שקלתני כמשה ואהרן, דכתיב (תהלים צט, ו) "מִשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וְשִׁמְוֵאל בְּקִרְיָאֵי שְׁמוֹ", מה משה ואהרן – לא בטלו מעשה ידיהם בחייהם (שהרי יהושע תלמידים מלך אחריהם, ע' רש"י), אף אני לא יתבטל מעשה ידי בחייו – אמר הקב"ה: היכי אעביד? לימות שאול – לא קא שביק שמואל. ולכן בסוף נפטר שמואל מחמת זה, כדי לא לעכב את מלכות דוד המלך.

למה לא נמשח דוד למלך מיד שהוא משבט יהודה

נא. פעם דיברנו יסוד מאוד גדול, הרי יש קושיא גדולה, כתוב (בראשית מט, י) "לא יסור שִׁבְט מִיְהוּדָה וּמִחֻקֵּק מִיַּיִן רְגְלָיו", א"כ מה הסיבה שמלך ראשון בישראל היה שאול המלך משבט בנימין, ולא התמנה דוד המלך, מה תאמר, שדוד היה קטן, זה אינו, שהרי דוד מלך בגיל שלושים, ושאול מלך רק שנתיים לפניו, וא"כ כבר היה ראוי דוד מצד הגיל למלוך, ולמה מינו את שאול.

והתשובה: כי המעכב לשלמות מלכות בית דוד, שהיא מעין מלכות של מעלה הוא עמלק, וכמו שאין השם שלם ואין הכסא שלם עד שיכלה זרעו של עמלק, כך מלכות בית דוד אינה שלימה עד שיכלה זרעו של עמלק. ולכן הקדים הקב"ה את מלכות שאול, שהיות ששאול הוא מבני בניה של רחל א"כ הוא דוקא זה שראוי לכלות את עמלק, כי כבר אמרו חז"ל (בראשית רבה עה, ה) אמר ר' פינחס בשם רבי שמואל בר נחמן 'מסורת הוא שאין עשו נופל אלא ביד בניה של רחל', ע"כ. ולכן היה צריך שאול למלוך לפני דוד, כדי להכין לו את המלכות, בזה שיכרית שאול את זרע עמלק, והוא מבניה של רחל שיש לו את הכח לעשות זאת יותר מדוד.

וכבר ביארנו, שכיון שכל טעם מלכות שאול היה רק בשביל ענין זה, הרי מיד שפגם שאול בזה, ולא השמיד את עמלק, התבטלה סיבת מלכותו, ואומר הקב"ה לשמואל "נחמתי כי המלכותי את שאול". שהרי כל ענין מלכותו אף שאינו משבט יהודה הוא רק לענין כילוי עמלק, ואם את זה הוא לא עושה, אין הוא ראוי למלכות.

טעם תפילת שמואל על שאול

נב. רק שלפי זה צריך להבין את טעמו של שמואל שכל כך מתעקש על שאול המלך, אחרי שהקב"ה כבר מגלה לו את כל הסודות האלו, עד שענין זה עלה לו בקיצור ימי שמואל. אלא ששמואל התפלל על שיינתן עוד אפשרות לשאול להשלים להשמיד את עמלק לגמרי. וזה בעצמו מהטעם הנ"ל, כי אם לא ייעשה דבר זה, דוד לא יוכל להיות 'משיח', וגם מלכות דוד לא תהיה שלימה – כמו שהיא צריכה להיות, וכמו שתהיה לעתיד לבוא, כי המעכב לשלמות מלכות דוד, הוא ענין עמלק וכו"ל, וכמו שמעכב באיזה בחינה גם במלכות שמים וכו"ל. ולכן אדרבה בשביל טובת דוד המלך, שמואל רוצה שיינתן עוד הזדמנות לשאול לתקן את מעשיו. כי דוד בעצמו לא יוכל להכרית את עמלק, כיון שאינו מבני בניה של רחל, והוא עצמו עדיין צריך לשאול המלך בשביל זה. וכמו שיהיה גם לעתיד, שיהיה צריך להקדים את משיח בן יוסף למשיח בן דוד, כדי שמשח בן יוסף יכרית את עמלק וזרעו, ואז תוכל להיות מלכות משיח בן דוד שלימה.